

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 195/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Ondrejom Lučivjanským, advokátom, Štúrova 19, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/163/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/163/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/163/2018 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/163/2018. Sťažovateľ navrhuje

prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať mu primerané finančné zadostučinenie v sume 2 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a predloženého spisu okresného súdu vyplýva nasledovný stav vecí:

3. Sťažovateľ sa žalobou doručenu okresnému súdu 13. júla 2018 domáha nároku na náhradu škody na zdraví (bolestného) vo výške 11 856 eur s príslušenstvom. Žaloba smeruje proti žalovanému 1 (██████████), ktorý zavinił dopravnú nehodu, pri ktorej sťažovateľ utrpel ťažkú ujmu na zdraví, a proti žalovanému 2, ktorým je ██████████, ako poisťiteľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Okresný súd od 23. novembra 2018 do 20. februára 2019 realizoval úkony podľa § 167 Civilného sporového poriadku (doručovanie žaloby, vyjadrenia, repliky). Dňa 25. februára 2019 bola okresnému súdu doručená duplika žalovaného 1 a 4. marca 2019 duplika žalovaného 2. Okresnému súdu bola 21. júna 2019 a 18. septembra 2019 doručená žiadosť sťažovateľa o nariadenie pojednávania. Okresný súd 19. februára 2021 nariadil pojednávanie na 25. marec 2021 a vyzval sťažovateľa na predloženie listinného dôkazu (znaleckého posudku). Dňa 23. februára 2021 sťažovateľ predložil okresnému súdu požadovaný listinný dôkaz, ktorý okresný súd následne 26. februára 2021 doručoval žalovaným. Žalovaný 2 dňa 22. marca 2021 požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu nepriaznivej situácie v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19. Okresný súd 24. marca 2021 žiadosti o odročenie vyhovel a pojednávanie odročil na 11. máj 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietáhom zapríčineným okresným súdom. Sťažovateľ tvrdí, že od podania žaloby (13. júla 2018), ktorou sa na okresnom súde domáha náhrady škody na zdraví, doteraz nedošlo ani len k nariadeniu termínu pojednávania. Sťažovateľ pritom okresný súd trikrát upozornil na existenciu prietáhov v konaní a žiadal o nariadenie termínu pojednávania (20. júna 2019, 17. septembra 2019, 11. novembra 2019), z čoho jedenkrát tak urobil formou sťažnosti na prietahy v konaní adresovanej priamo predsedovi okresného súdu, ktorá dosiaľ nebola vybavená.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní nie je ustálená výška uplatnenej náhrady škody, pretože žalovaný 2 popiera relevantnosť lekárskeho posudku predloženého sťažovateľom. Vzhľadom na uvedené sa javí, že v priebehu ďalšieho konania sa bude ešte len ustalovať skutkový stav a jeho ustálenie sa javí byť zložitú. Z prehľadu a priebehu vykonaných úkonov bola zistená nečinnosť súdu, a to od marca 2019, teda od posledného úkonu zo strany žalovaného 2, do marca 2020, t. j. do vyhlásenia núdzového stavu. Okresný súd poukazuje na situáciu súvisiacu so šírením choroby COVID-19, vyhlásenie núdzového stavu v období od 16. marca 2020 do 13. júna 2020 a v období od 1. októbra 2020 dosiaľ. Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej

nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“), § 1 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu (ďalej len „vyhláška č. 24/2021 Z. z.“) v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu možno pojednávania vykonať len v nevyhnutnom rozsahu, vo veciach, ktoré neznesú odklad. Keďže napadnuté konanie zákonná sudkyňa vyhodnotila ako vec, ktorá kritérium nevyhnutnosti, resp. veci, ktorá neznesie odklad, nespĺňa a nejde ani o konanie podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 92/2021 Z. z., nebolo vo veci nariadené pojednávania a nečinnosť súdu od vyhlásenia núdzového stavu dosiaľ nemožno vyhodnotiť ako bezdôvodnú nečinnosť súdu. Napriek uvedenému vzhľadom na podanú sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní sudkyňa nariadila termín pojednávania vo veci na 25. marec 2021. Okresný súd nezistil prietahy v konaní spôsobené sťažovateľom. Tiež uviedol: „... sťažnosť sťažovateľa na prietahy v tomto konaní bola tunajšiemu súdu doručená dňa 14.11.2019 elektronicky priamo do spisu sp.zn. 7C/163/2018, mimo podateľne súdu a predsedníčke súdu bola táto asistentkou senátu predložená na jej prešetrenie a vybavenie až dňa 22.2.2021. O uvedených skutočnostiach bol sťažovateľ oboznámený v odpovedi súdu vedenej pod Spr 6/21, ktorá mu bola doručená dňa 11.3.2021. Zároveň bol upovedomený o tom, že s asistentkou senátu „7C“ bol vykonaný pohovor na dôslednejšie plnenie si svojich pracovných úloh. Sťažnosť bola zhodnotená predsedníčkou súdu za obdobie nečinnosti od marca 2019 do marca 2020 ako dôvodná.“ Nad ďalšou plynulosťou konania bol nariadený dohľad predsedníčkou súdu, zároveň bol so zákonnou sudkyňou vykonaný pohovor zameraný na predchádzanie ďalším prietahom v konaní.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že opakovane okresný súd žiadal o nariadenie pojednávania, naposledy v septembri 2019, na čo však okresný súd nereagoval, a to ani v období pred vyhlásením núdzového stavu. Vo vzťahu k jeho sťažnosti na postup okresného súdu určenej predsedníčke okresného súdu konštatoval: „Skutočnosť, že táto sťažnosť bola zaevidovaná ako súčasť spisu 7C/63/2018 z dôvodu, že túto spisovú značku uviedol sťažovateľ ako značku prijímateľa vo všeobecnom podaní adresovanom súdu skrz Ústredný portál verejnej správy – www.slovensko.sk a asistentka príslušného senátu túto sťažnosť neodovzdala predsedníčke konajúceho súdu nemôže byť daná na tarchu sťažovateľa. Podľa názoru sťažovateľa práve podanie ústavnej sťažnosti prispelo k tomu, aby bola predmetnému konaniu venovaná náležitá pozornosť a táto skutočnosť mala aj bezprostredný vplyv na to, aby s odstupom viac ako roka bola jeho sťažnosť na postup súdu čo i len predložená na vybavenie predsedníčke Okresného súdu Košice – okolie.“ Aktivita okresného súdu bezprostredne po tom, ako sa o podaní ústavnej sťažnosti dozvedel, je dôkazom toho, že ústavná sťažnosť je efektívnym prostriedkom nápravy.

7. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti, pretože na základe podaní účastníkov a predloženého spisu okresného súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní, a to jeho nečinnosťou.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že konania o náhradu škody na zdraví tvoria bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov v civilnom procese. Ústavný súd preto nepovažuje prerokúvanú vec za právne zložitú. V predmetnom type konania môže eventuálne vzniknúť potreba rozsiahlejšieho, náročnejšieho zisťovania skutkového stavu, k tomuto však ústavný súd uvádza, že od začatia napadnutého konania až dosiaľ okresný súd žiadne dokazovanie vo vzťahu k ustáleniu skutkového stavu nevykonával.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a z predloženého spisu okresného súdu.

16. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol neodôvodnene nečinný od 4. marca 2019, keď bola okresnému súdu doručená duplika žalovaného 2, do 16. marca 2020, keď došlo uznesením vlády Slovenskej republiky k vyhláseniu núdzového stavu v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19.

17. Pokiaľ ide o priebeh napadnutého konania od marca 2020 do 19. februára 2021 (keď okresný súd nariadil pojednávanie na 25. marec 2021), resp. dosiaľ, toto spadá do obdobia vyhlásenia núdzového stavu 16. marca 2020 a jeho neskorších rozšírení uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (obdobne tak aj vyhlásený núdzový stav od 1. októbra 2020 vrátane jeho predĺžení, pozn.). V tomto období bol prijatý aj zákon č. 62/2020 Z. z. Právne opatrenia prijaté v uvedenom období a tiež celková spoločenská situácia v tomto období mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania. Uvedenú skutočnosť však nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu.

18. Ako však už ústavný súd konštatoval v bode 16 odôvodnenia tohto nálezu, okresný súd bol bezdôvodne nečinný 12 mesiacov (od marca 2019 do marca 2020). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietáhom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené nečinnosťou okresného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

20. Ústavný súd uvádza, že napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, preto prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcim stavom svojej právnej neistoty, keď okresný súd doteraz vo veci neuskutočnil ani jedno pojednávanie.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

24. Po zohľadnení konkrétnych okolností prípadu, najmä doterajšej dĺžky konania pred okresným súdom, konštatovanej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, existencie objektívnych, náhle vzniknutých a nepredvídaných prekážok v súvislosti s opatreniami na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19, ako aj predmetu sporu, ústavný súd dospel k záveru, že deklarovanie porušenia sťažovateľových práv je preňho v danom prípade dostatočným zadost'učinením. Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľa v časti požadovaného finančného zadost'učinenia nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH. Pokiaľ ide o repliku sťažovateľa z 30. apríla 2021, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu trov nepriznal, pretože toto písomné podanie vo veci samej neprinieslo nové skutočnosti alebo informácie, ktoré by ústavnému súdu neboli už skôr známe zo sťažnosti a z predloženého súdneho spisu.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu